

SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za ljudska prava i slobode

Br. 00-63-8/17-15/1
Podgorica, 21. april 2017. godine

IZVJEŠTAJ O RADU
ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE,
KAO RADNOG TIJELA NADLEŽNOG ZA
NADZOR NAD PRIMJENOM I PRAĆENJEM POŠTOVANJA
ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA ZA 2016. GODINU

Podgorica, april 2017. godine

SADRŽAJ

UVOD	3
AKTIVNOSTI U VEZI SA ETIČKIM KODEKSOM POSLANIKA.....	4
PRIJAVE O POVREDI ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA PODNESENE TOKOM 2016. GODINE	5
PRIJAVA O POVREDI ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA PODNESENA 2015. GODINE.....	6
RAZMATRANJE DEŠAVANJA U SKUPŠTINI CRNE GORE NASTALIH NAKON SJEDNICE PRVOG VANREDNOG ZASIJEDANJA SKUPŠTINE U 2017. GODINI, ODRŽANE 15. FEBRUARA 2017. GODINE	7
AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REALIZOVANE U CILJU PODIZANJA SVIJEŠTI O ETIČKOM KODEKSU POSLANIKA.....	9
ZAKLJUČAK.....	12

UVOD

OVIM IZVJEŠTAJEM OBUHVAĆENE SU SVE AKTIVNOSTI KOJE SE TIČU ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA SKUPŠTINE CRNE GORE OD NJEGOVOG USVAJANJA 2014. GODINE DO APRILA 2017. GODINE

Skupština Crne Gore 25. saziva na Petoj sjednici drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2014. godini, dana 9. decembra 2014. godine, donijela je Etički kodeks poslanika.

Etički kodeks poslanika objavljen je u „Službenom listu Crne Gore“, broj 52/14, od 16. decembra 2014. godine.

Članom 14 Etičkog kodeksa poslanika propisano je:

„Nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Kodeksa u nadležnosti je Odbora za ljudska prava i slobode (u daljem tekstu Odbor).

Zamjenik predsjednika Odbora saziva na sjednicu Odbor i predlaže dnevni red sa aktima koji se odnose na povredu Kodeksa.

Odbor je dužan da vodi evidenciju o svim aktivnostima i sačini godišnji izvještaj o radu (u daljem tekstu Izvještaj).

Skupština može jednom godišnje da razmatra Izvještaj Odbora.“

Odbor za ljudska prava i slobode podnosi ovaj Izvještaj u skladu sa gore navedenim članom 14 stav 3 Etičkog kodeksa poslanika.

NAPOMENA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE:

Ovo iz razloga što u dosadašnjem periodu nije bilo uslova za pretpostavljenu primjenu Kodeksa. Takođe, u **Odboru za ljudska prava i slobode**, kao radnom tijelu nadležnom za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika, od njegovog usvajanja, kao rezultat kompromisa, u decembru 2014. godine, **uočene su manjkavost normi Kodeksa i nedjelotvornost njegove primjene.**

Kao što je već navedeno, shodno članu 14 stav 2 Etičkog kodeksa poslanika zamjenik predsjednika Odbora saziva na sjednicu Odbor i predlaže dnevni red sa aktima koji se odnose na povredu Kodeksa, iz čega se da zaključiti da bi ovaj Izvještaj trebalo da potpiše zamjenik predsjednika Odbora.

Međutim, imajući u vidu činjenicu da Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore 26. saziva još uvijek nema zamjenika predsjednika Odbora, što je prouzrokovano bojkotom Skupštine i radnih tijela od strane opozicionih partija, **predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković potpisuje ovaj Izvještaj koji je sačinjen kako bi se ispoštovao član 14 stav 3 Etičkog kodeksa poslanika, predstavile dosadašnje aktivnosti Odbora u ovoj oblasti, ali i ukazalo na nemogućnost funkcionisanja Odbora za ljudska prava i slobode u dijelu nadležnosti koja mu je propisana članom 14 Etičkog kodeksa poslanika, takodje i nedjelotvornosti odredaba Kodeksa.**

*****

Prethodno su aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode, kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika, predstavljene u:

- **Izveštaju o radu Odbora za ljudska prava i slobode u 2015. i prvom kvartalu 2016. godine**, usvojenom na 64. sjednici Odbora, održanoj 25. maja 2016. godine i
- **Izveštaju o radu Odbora za ljudska prava i slobode u 2016. godini**, usvojenom na Trećoj sjednici Odbora, održanoj 7. marta 2017.

Ključne probleme u primjeni Kodeksa prouzrokovali su sljedeći faktori:

- **član 14 stav 2 Kodeksa** kojim je propisano da zamjenik predsjednika Odbora saziva na sjednicu Odbor i predlaže dnevni red sa aktima koji se odnose na povredu Kodeksa, a **koji bi trebalo precizirati u slučajevima kada zamjenik predsjednika ne sazove sjednicu**. Kako je zamjenica predsjednika Odbora pripadala opoziciji, nijednom nije sazvala sjednicu Odbora povodom pet prijava za kršenje Kodeksa.

Prvu sjednicu Odbora posvećenu kršenju Etičkog kodeksa poslanika, shodno odredbama Poslovnika Skupštine, sazvaio je tadašnji predsjednik Skupštine. Međutim, sjednica, zbog nedostatka kvoruma prouzrokovanog prelaskom jedne političke strukture iz vlasti u opoziciju, nije održana.

****

AKTIVNOSTI U VEZI SA ETIČKIM KODEKSOM POSLANIKA

Na 49. sjednici, održanoj 13. maja 2015. godine Odbor za ljudska prava i slobode 25. saziva Skupštine Crne Gore je u skladu sa nadležnostima utvrđenim Etičkim kodeksom poslanika, utvrdio obrazac **Svečane izjave**.

Predsjednik Odbora je uputio utvrđeni obrazac Svečane izjave šefovima svih poslaničkih klubova u Skupštini Crne Gore, radi potpisivanja od strane poslanika kako bi se stvorili i formalni uslovi za početak primjene Etičkog kodeksa poslanika. Shodno Dopisu, poslanici su bili u obavezi da potpisane Izjave dostave Generalnom sekretaru Skupštine Crne Gore.

Generalni sekretar Skupštine Crne Gore je dostavio Predsjedniku Odbora za ljudska prava i slobode **18 Svečanih izjava koje su potpisali poslanici Skupštine Crne Gore**.

****

15. jula 2015. godine poslanici Socijalističke narodne partije Srđan Milić, Snežana Jonica, Aleksandar Damjanović, dr Radosav Nišavić, Danko Šarančić i Danijela Marković **podnijeli su Skupštini Crne Gore Predlog odluke o dopuni Etičkog kodeksa poslanika (broj 00-71/15-2, EPA 882 XXV)**.

Na Predlog odluke o dopuni Etičkog kodeksa poslanika podnešena su četiri Amandmana:

- jedan Amandman koji su podnijeli poslanici: Velizar Kaluđerović, Neven Gošović i Obrad Gojković;
- dva Amandmana koje je podnio poslanik Mladen Bojanić i
- jedan Amandman koji je podnijela poslanica Snežana Jonica.

Na devetoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2015. godini, dana 31. jula 2015. godine **Predlog odluke o dopuni Etičkog kodeksa poslanika nije dobio potrebnu većinu**. „Za“ Predlog odluke glasalo je 27 poslanika, „protiv“ 11, a „uzdržanih“ 27 poslanika.

PRIJAVE O POVREDI ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA PODNESENE TOKOM 2016. GODINE

Tokom 2016. godine Odboru za ljudska prava i slobode su podnesene **četiri prijave o povredi Etičkog kodeksa**.

U prijavama se uglavnom ukazivalo na neprimjereno i nedolično ponašanje poslanika kojim se narušava ugled Parlamenta i krši Etički kodeks poslanika. Ukazano je na korišćenje riječi, izraza ili njihovih sinonima, kojima se omalovažavaju druga lica i vrijeđa njihovo dostojanstvo; podsticanje mržnje, netolerancije i nasilja i ponašanja suprotno načelima profesionalne etike i opšte kulture.

1. Prijava za kršenje Etičkog kodeksa poslanika koju je podnio tadašnji predsjednik Skupštine Crne Gore Darko Pajović protiv poslanika Milana Kneževića, Branka Radulovića, Janka Vučinića i Veljka Vasiljevića, broj 00-63-8/16-29 od 18. jula 2016. godine

18. jula 2016. godine tadašnji predsjednik Skupštine Crne Gore Darko Pajović podnio je Prijavu za kršenje Etičkog kodeksa poslanika protiv poslanika Milana Kneževića, Branka Radulovića, Janka Vučinića i Veljka Vasiljevića zbog incidenta koji se dogodio na Desetoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja Skupštine Crne Gore, 4. jula 2016. godine.

Prijava je podnešena u skladu sa članom 15 Etičkog kodeksa poslanika zbog “korišćenja riječi, izraza, ili njihovih sinonima, kojima se omalovažavaju druga lica i vrijeđa njihovo dostojanstvo; podsticanja mržnje, netolerancije i nasilja i ponašanja suprotno načelima profesionalne etike i opšte kulture.”

U skladu sa članom 16 Etičkog kodeksa poslanika, dostavljeni su dokazi - dva snimka incidenta.

Sjednicu Odbora povodom Etičkog kodeksa saziva zamjenik predsjednika, a u 25. Sazivu Skupštine Crne Gore zamjenica predsjednika Odbora je bila iz opozicije i pripadala Demokratskom frontu. Prijave za kršenje Kodeksa su bile protiv poslanika koji su takođe iz Demokratskog fronta, pa zamjenica predsjednika nije sazvala sjednicu. Stoga je sjednicu Odbora, shodno članu 63 Poslovnika Skupštine Crne Gore sazvaio predsjednik Skupštine.

Prva sjednica Odbora posvećena povredi Etičkog kodeksa poslanika, zakazana za 28. jul 2016. godine nije održana zbog nedostatka kvoruma.

2. Prijava za kršenje Etičkog kodeksa poslanika koju je podnio šef Kluba poslanika Demokratskog fronta poslanika Milutin Đukanović protiv poslanika Zorana Jelića, broj 00-63-8-1/16-2 od 25. jula 2016. godine

25. jula 2016. godine šef Kluba poslanika Demokratskog fronta poslanik Milutin Đukanović podnio je Prijavu za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika protiv poslanika Zorana Jelića, povodom incidenta koji se dogodio na Desetoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja Skupštine Crne Gore, 4. jula 2016. godine.

Podnosilac Prijave je u Prijavi naveo da je poslanik Zoran Jelić snimao mobilnim telefonom događaj u Plenarnoj sali i javnosti dostavio selektivne snimke, zbog čega je, po njegovim navodima, ugrozio dignitet poslanika i Skupštine Crne Gore.

U roku propisanom Etičkim kodeksom poslanika nije zakazana sjednica Odbora za ljudska prava i slobode na kojoj bi bila razmotrena ova Prijava.

3. Prijava za kršenje Etičkog kodeksa poslanika koju je podnio šef Kluba poslanika Demokratskog fronta poslanika Milutin Đukanović protiv potpredsjednika Skupštine Sulja Mustafića, broj 00-63-8-1/16-2 od 25. jula 2016. godine

25. jula 2016. godine šef Kluba poslanika Demokratskog fronta poslanik Milutin Đukanović podnio je Prijavu za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika protiv potpredsjednika Skupštine Sulja Mustafića, povodom incidenta koji se dogodio na Desetoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja Skupštine Crne Gore, 4. jula 2016. godine.

Podnosilac Prijave je u Prijavi naveo da je potpredsjednik Skupštine Suljo Mustafić bez potrebe odredio pauzu sjednice Skupštine, otvarajući prostor za verbalne sukobe. U Prijavi se navodi i da se poslanik Mustafić pozvao na događaj iz protesta održanih u oktobru 2015. godine, čime su se, prema navodima podnosioca Prijave, stvorile potencijalne pretpostavke da se podstaknu međunacionalne i međuvjerske tenzije.

U roku propisanom Etičkim kodeksom poslanika nije zakazana sjednica Odbora za ljudska prava i slobode na kojoj bi bila razmotrena ova Prijava.

4. Prijava za kršenje Etičkog kodeksa poslanika koju je podnio šef Kluba poslanika Demokratskog fronta poslanika Milutin Đukanović protiv poslanika Obrada Miša Stanišića, broj 00-63-8-1/16-2 od 25. jula 2016. godine

25. jula 2016. godine šef Kluba poslanika Demokratskog fronta poslanik Milutin Đukanović podnio je Prijavu za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika protiv poslanika Obrada Miša Stanišića, povodom incidenta koji se dogodio na Desetoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja Skupštine Crne Gore, 4. jula 2016. godine.

Podnosilac Prijave je u Prijavi naveo da se poslanik Obrad Mišo Stanišić više puta na neprimjeren način obratio poslanicima Demokratskog fronta i ometao izlaganje poslanika, a da je u pauzi zasijedanja započeo verbalni konflikt sa poslanicima Demokratskog fronta, uz pozive na fizički obračun. Podnosilac Prijave je ocijenio da je poslanik Stanišić povrijedio dostojanstvo poslanika i Skupštine Crne Gore i time prekršio Poslovnik Skupštine i Etički kodeks poslanika.

U roku propisanom Etičkim kodeksom poslanika nije zakazana sjednica Odbora za ljudska prava i slobode na kojoj bi bila razmotrena ova Prijava.

****

PRIJAVA O POVREDI ETIČKOG KODEKSA POSLANIKA PODNESENA 2015. GODINE

U 2015. godini Odboru za ljudska prava i slobode je podnesena **jedna prijava o povredi Etičkog kodeksa.**

Prijava za kršenje Etičkog kodeksa poslanika koji je podnio poslanik Andrija Popović protiv poslanika i potpredsjednika Skupštine Crne Gore prof. dr Branka Radulovića, broj 00-63-8/15-53/3 od 23. decembra 2015. godine

23. decembra 2015. godine poslanik Andrija Popović podnio je Prijavu za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika protiv poslanika i potpredsjednika Skupštine prof. dr Branka Radulovića povodom incidenta u prostorijama medija „Vijesti“, od 9. decembra 2015. godine.

Podnosilac Prijave je u Prijavi naveo da je poslanik i potpredsjednik Skupštine prof. dr Branko Radulović vrijeđao zaposlene u mediju "Vijesti" i prijetio im. Podnosilac Prijave je istakao da, u zaštiti digniteta Skupštine Crne Gore i očuvanja slobode medija, reaguje na neprimjeren gest kolege poslanika, kako bi se takvo ponašanje ubuduće spriječilo. Ukazao je i na izostanak izvinjenja poslanika prof. dr Branka Radulovića.

U roku propisanom Etičkim kodeksom poslanika nije zakazana sjednica Odbora za ljudska prava i slobode na kojoj bi bila razmotrena ova Prijava.

Tim povodom:

15. decembra 2015. godine izvršna direktorica NVO „Akcija za ljudska prava“ uputila je Dopis Predsjedniku Skupštine Crne Gore i Predsjedniku Odbora za ljudska prava i slobode kojim se interesovala da li je pokrenut postupak protiv poslanika Branka Radulovića zbog povrede Kodeksa (*broj 00-63-8/15-53*).

22. decembra 2015. godine predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je uputio Dopis- Odgovor NVO „Akcija za ljudska prava“ kojim obavještava da do tog dana Odboru nije podnešena prijava za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika (*broj 00-63-8/15-53/1*).

23. decembra 2015. godine izvršna direktorica NVO „Akcija za ljudska prava“ je uputila Dopis Predsjedniku Skupštine Crne Gore i Predsjedniku Odbora za ljudska prava i slobode (*broj 00-63-8/15-53/2*).

23. decembra 2015. godine poslanik Andrija Popović je podnio Prijavu za kršenje Etičkog kodeksa poslanika protiv poslanika i potpredsjednika Skupštine Crne Gore prof. dr Branka Radulovića (*broj 00-63-8/15-53/3*).

23. decembra 2015. godine Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je uputio Dopis izvršnoj direktorici NVO „Akcija za ljudska prava“ kojim obavještava da je upravo tog dana podnesena Prijava za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika (*broj 00-63-8/15-53/4*).

14. januara 2016. godine predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković uputio je Dopis Kolegijumu Predsjednika Skupštine Crne Gore- Obraćanje povodom Prijave za kršenje odredbi Etičkog kodeksa poslanika koju je podnio poslanik Andrija Popović protiv poslanika i potpredsjednika Skupštine Crne Gore prof. dr Branka Radulovića (*broj 00-63-8/15-53/5*).

****

**RAZMATRANJE DEŠAVANJA U SKUPŠTINI CRNE GORE
NASTALIH NAKON SJEDNICE PRVOG VANREDNOG ZASIJEDANJA SKUPŠTINE U 2017. GODINI,
ODRŽANE 15. FEBRUARA 2017. GODINE**

Odbor za ljudska prava i slobode, na **Trećoj sjednici, održanoj 7. marta 2017. godine** razmotrio je **dešavanja u Skupštini Crne Gore nastala nakon sjednice Prvog vanrednog zasijedanja Skupštine u 2017. godini, održane 15. februara 2017. godine**. Riječ je o sjednici na kojoj je dato odobrenje za pokretanje krivičnog postupka i određivanje pritvora za poslanike Demokratskog fronta Andriju Mandića i Milana Kneževića.

Predsjednik Odbor za ljudska prava i slobode, radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika, je ocijenio da smo u poslednje vrijeme nažalost sve češće svjedoci incidentnih situacija u kojima se u krajnje neprimjerenj atmosferi i komunikaciji u Skupštini Crne Gore dešavaju i fizički nasrtaji pojedinih poslanika Demokratskog fronta na njihove kolege ili druge učesnike na sjednicama Skupštine, kao i da se iznose teške riječi i uvrede.

Konkretni incident kojim se Odbor bavio na Trećoj sjednici Odbora je bio samo jedan u nizu incidenata kojima se kontinuirano prenosi retorika i ponašanje sa ulice od strane poslanika Demokratskog fronta u Skupštinu Crne Gore, čime se narušava integritet Skupštine kao institucije i autoritet ostalih poslanika.

Članovi Odbora za ljudska prava i slobode su osudili ponašanje dijela opozicionih poslanika uz ocjenu da poslanici treba da budu primjer u ophođenju prema kolegama i građanima. Na sjednici je istaknuto da nasilničko, necivilizovano ponašanje i vrijeđanje zaslužuje najoštrije osude i država mora da preduzme sve zakonom definisane mjere da se takve stvari ne bi ponovile, a vinovnici tih događaja treba na adekvatan način da odgovaraju pred nadležnim organima.

Nakon rasprave, Odbor za ljudska prava i slobode je, povodom razmatranja dešavanja u Skupštini Crne Gore nastalih nakon sjednice Prvog vanrednog zasijedanja Skupštine u 2017. godini, održane 15. februara 2017. godine, jednoglasno (sa šest glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode oštro osuđuje ponašanje pojedinih poslanika Demokratskog fronta u Skupštini Crne Gore nakon sjednice Prvog vanrednog zasijedanja Skupštine u 2017. godini, održane 15. februara 2017. godine na kojoj je dato odobrenje za pokretanje krivičnog postupka i određivanje pritvora za poslanike Demokratskog fronta Andriju Mandića i Milana Kneževića.

Odbor ocjenjuje da agresivno, nasilničko i neprimjereno ponašanje dijela poslanika Demokratskog fronta, fizički nasrtaji na poslanike Demokratske partije socijalista i korišćenje uvredljivih izraza, uključujući uvrede po osnovu nacionalne i vjerske pripadnosti, invaliditeta i drugih ličnih svojstava, predstavljaju grubo kršenje standarda i praksi u zaštiti ljudskih prava. Odbor smatra da je prikazano ponašanje nedopustivo i neprihvatljivo u demokratskom društvu, a pogotovo je za osudu ukoliko je manifestovano od strane poslanika, predstavnika naroda, koji su shodno članu 6 stav 1 Etičkog kodeksa poslanika dužni da u vršenju funkcije sa najvećom pažnjom i osjećajem vlastite odgovornosti poštuju ličnost svakog pojedinca i Skupštinu, izbjegavajući svaki postupak koji može narušiti njihov integritet i dostojanstvo.

2. Odbor osuđuje ponašanje pojedinih poslanika Demokratskog fronta nakon sjednice Prvog vanrednog zasijedanja Skupštine u 2017. godini kojim je očigledno povrijeđeno pravo poslanika Demokratske partije socijalista na dostojanstvo, ugled i čast, jer uvrede koje su uputili pojedini poslanici Demokratskog fronta predstavljaju zloupotrebu slobode izražavanja i ne odražavaju kulturu dijaloga.

Odbor podsjeća da je, u skladu sa članom 6 stav 3 Ustava Crne Gore, svako obavezan da poštuje prava i slobode drugih, a da se članom 47 Ustava svakom garantuje sloboda izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način, ali se pravo na slobodu izražavanja može ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore.

I pored toga što se od poslanika, kao predstavnika građana očekuje da se više od svih zalažu za demokratiju, vladavinu prava, poštovanje ljudskih prava i sloboda, toleranciju, međusobno uvažavanje i razumijevanje, pojedini poslanici Demokratskog fronta su pred očima cjelokupne crnogorske javnosti, a i međunarodne zajednice, prikazali nedostojno ponašanje koje treba osuditi i sankcionisati svim raspoloživim zakonskim sredstvima.

3. Odbor za ljudska prava i slobode, kao radno tijelo nadležno za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika, od njegovog usvajanja uočava manjkavost normi Kodeksa i nedjelotvornost njegove primjene.

Nedjelotvornost primjene Kodeksa nameće potrebu izmjena i dopuna Etičkog kodeksa poslanika, te stoga Odbor poziva Kolegijum predsjednika Skupštine da preduzme aktivnosti na izmjenama i dopunama ovog akta u cilju njegove efikasnije primjene u praksi.

4. Odbor konstatuje da, iako su crnogorski mediji ažurno izvještavali o događajima nastalim nakon sjednice Prvog vanrednog zasjedanja Skupštine u 2017. godini, Sindikat medija osudio ponašanje poslanika i obezbjeđenja u Skupštini Crne Gore prema medijskom radniku, izostala je očekivana osuda fizičkih i verbalnih napada na poslanike Demokratske partije socijalista kojima je svjedok bila cijela crnogorska javnost.

5. Iznenaduje „muk“ brojnih nevladinih organizacija za zaštitu ljudskih prava koje se ovog puta nijesu oglasile i osudile neprimjereno ponašanje poslanika Demokratskog fronta u Skupštini 15. februara 2017. godine, a koje se svako malo oglašavaju povodom aktuelnih dešavanja u crnogorskoj javnosti.

6. Kontinuiranim prenošenjem retorike i ponašanja sa ulice od strane poslanika Demokratskog fronta u Skupštinu Crne Gore narušava se integritet Skupštine kao institucije i autoritet ostalih poslanika, čime se nanosi šteta demokratskim procesima i ometa napredak države u evroatlantskim integracijama. Odbor apeluje na poštovanje ljudskih prava, kulturu dijaloga i toleranciju u Skupštini, svim drugim institucijama i cjelokupnom crnogorskom društvu.

Odbor je uvjeren da će uslijediti efikasna, na Ustavu i zakonu zasnovana reakcija nadležnih organa povodom konkretnog slučaja.

Zaključak Odbora dostavljen je Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, a medijima je upućeno saopštenje.

****

AKTIVNOSTI ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REALIZOVANE U CILJU PODIZANJA SVIJESTI O ETIČKOM KODEKSU POSLANIKA

Odbor za ljudska prava i slobode realizovao je brojne aktivnosti na promovisanju Etičkog kodeksa i podizanju svijesti poslanika o standardima ponašanja koji se od njih očekuju. Aktivnosti su realizovane u saradnji sa nadležnim državnim organima, međunarodnim organizacijama i civilnim sektorom.

1) 8. marta 2017. godine predsjednik i članovi Odbora za ljudska prava i slobode, kao i predsjednica i članovi Odbora za antikorupciju učestvovali su na **Radionici „Etika i sprječavanje sukoba interesa“**, održanoj u Podgorici.

Radionicu je organizovao Savjet Evrope u okviru Horizontalnog programa za Zapadni Balkan i Tursku – Projekta za borbu protiv ekonomskog kriminala u Crnoj Gori, a vodio je ekspert Savjeta Evrope Quentin Reed.

Na osnovu prikupljenih informacija u decembru 2016. od predstavnika Agencije za sprečavanje korupcije, Delegacije EU u Crnoj Gori, Odbora za ljudska prava i slobode i Odbora za antikorupciju Skupštine CG, ekspert Quentin Reed je prethodno pripremljeni Nacrt smjernica za poslanike o procjeni sprovođenja Etičkog kodeksa poslanika, kao i odredbi Zakona o sprečavanju korupcije koje se tiču sukoba interesa kod poslanika predstavio učesnicima Radionice.

Smjernice o etici i sukobu interesa treba da doprinesu ispunjavanju preporuka koje je GRECO dao Crnoj Gori u okviru IV kruga evaluacije. Ekspert Quentin Reed je podsjetio je da je Agencija za sprečavanje korupcije jedan od korisnika Projekta za borbu protiv ekonomskog kriminala u Crnoj Gori, čime će biti dodatno ojačani njeni kapaciteti u sprovođenju ključnih nadležnosti u oblasti kontrole finansiranja političkih partija i izbornih kampanja, poštovanja propisa o prijavi imovine i sukobu interesa, zaštite zviždača i unapređenja etike i integriteta u javnom sektoru. Takođe, Smjernice bi trebalo da doprinesu

unapređenju sprovođenja odredbi Zakona o sprječavanju korupcije koje se odnose na sprječavanje sukoba interesa i unapređenju sprovođenja Etičkog kodeksa poslanika.

Poslanici su ocijenili da će im pripremljene smjernice biti korisne u budućem radu i da će im pomoći u vršenju javne funkcije koja podrazumijeva poštovanje zakonskih propisa, Poslovnika Skupštine i Etičkog kodeksa poslanika.

2) 21. decembra 2016. godine predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković održao je sastanak sa ekspertom Savjeta Evrope Quentin Reedom, u okviru posjete Ekspertske misije organizovane u sklopu Horizontalnog programa za Zapadni Balkan i Tursku- Projekta za borbu protiv ekonomskog kriminala u Crnoj Gori, podržanog od strane Evropske unije, a koji sprovodi Savjet Evrope.

Cilj Ekspertske misije je bio procjena sprovođenja Etičkog kodeksa poslanika, kao i odredbi Zakona o sprječavanju korupcije koje se tiču sukoba interesa kod poslanika. Ova procjena je kasnije upotrebljena za pripremu Nacrta smjernica za poslanike, koje bi trebalo da doprinesu ispunjavanju preporuka iz Izvještaja četvrte evaluacione runde GRECO-a.

Tom prilikom, predsjednik Odbora dr Halil Duković je upoznao eksperta sa ključnim odredbama Etičkog kodeksa poslanika, donesenog u decembru 2014. godine, sa pet prijava podnesenih zbog kršenja odredbi Kodeksa, kao i sa problemima sa kojima se Odbor susreo u nadzoru nad primjenom i praćenjem Etičkog kodeksa.

Predsjednik Odbora je ocijenio da kazne za nepoštovanje Kodeksa možda nijesu adekvatne, jer je propisano da se za nepoštovanje Kodeksa mogu izreći opomena, javna opomena i udaljenje sa sjednice, a ne postoji novčana kazna za kršenje Kodeksa koja bi vjerovatno bila najefikasnija.

Ekspert Reed je podsjetio da je Zakonom o sprječavanju korupcije propisana obaveza davanja izjave od strane javnog funkcionera o postojanju privatnog interesa prilikom učešća u raspravi i odlučivanju u stvari u kojoj on ili povezano lice sa javnim funkcionerom ima privatni interes i ukazao da se, po Zakonu, ta odredba ne odnosi na poslanike i odbornike. Podsjetio je i da je u Nacrtu zakona bilo predloženo da poslanici i odbornici nemaju obavezu da se povuku iz glasanja, ali da imaju obavezu da saopšte ukoliko postoji privatni interes u vezi sa konkretnom stvari.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je informisao da je Zakonom o sprječavanju korupcije utvrđeno da javni funkcioner ne može biti predsjednik ili član organa upravljanja i nadzornog organa, izvršni direktor, član menadžmenta javnog preduzeća, javne ustanove ili drugog pravnog lica. Takođe, utvrđeno je da je javni funkcioner dužan da svoju funkciju vrši na način da javni interes ne podredi privatnom, kao i da ne izazove sukob interesa u vršenju javne funkcije.

Naglasio je da je Etičkim kodeksom poslanika propisano da su poslanici dužni da u vršenju svoje funkcije djeluju isključivo u javnom, odnosno opštem interesu, a ne ličnom, niti u interesu pojedinaca ili grupa radi postizanja direktne ili indirektno koristi. Poslanici su izabrani od strane građana i jasno je da zastupaju javni interes, jer se zakoni odnose kako na poslanike, tako i na sve druge građane.

Ekspert Reed je tom prilikom ocijenio da bi poslanici trebalo da upoznaju javnost ukoliko imaju privatni interes u vezi sa određenim aktom, ali se uvođenjem sankcija ne može riješiti to pitanje, već treba raditi na jačanju svijesti poslanika da upravljaju integritetom.

3) 17. septembra 2015. godine Odbor za ljudska prava i slobode u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori i Kancelarijom za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) organizovao je Seminar na temu „Etički kodeks poslanika“.

Pored članova Odbora za ljudska prava i slobode, seminaru je prisustvovao i određeni broj poslanika Skupštine koji su izrazili interesovanje da se detaljnije upoznaju sa standardima koji se tiču etike.

Eksperti OEBS-ove Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) dr Christoph Konrath i dr Robin Travis predstavili su svoja iskustva iz oblasti etike i regulisanja ponašanja i djelovanja poslanika, a tokom diskusije bilo je riječi o izazovima implementacije Etičkog kodeksa. U okviru

sesija na teme „Važnost etike u parlamentu kao preduslova za izgradnju odgovornog upravljanja – principi i izazovi; procedure“ i „Iskustvo donošenja i sprovođenja Etičkog koda – nalaženje balansa između individualne i kolektivne odgovornosti poslanika“ eksperti ODIHR-a su upoznali poslanike crnogorskog Parlamenta sa iskustvima i praksom njihovih parlamenata u ovoj oblasti.

Ocijenjeno je da Kodeks ne treba da bude dokument koji ima za cilj da proziva i posramljuje poslanike i suština ne treba da bude u sankcijama, već on treba da služi za upoznavanje sa time kakvi standardi treba da budu. Zaključeno je da Kodeks ne treba koristiti u političke svrhe, jer bi se na taj način derogirala važnost ovog akta.

Seminar su pratili predstavnici Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i predstavnici NVO „Institut alternativa“.

4) 17. aprila 2015. godine predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, zamjenica predsjednika Odbora i šefovi poslaničkih klubova učestvovali su na Panel diskusiji na temu „Etika poslanika: od standarda do prakse“ koju je organizovala NVO „Institut alternativa“, u okviru projekta „Analitički monitoring kontrolne funkcije Skupštine“, uz podršku Fondacije Institut za otvoreno društvo iz Budimpešte.

Na Panelu je preovladalo mišljenje da svi poslanici imaju svoj moralni kod koji, kao izgrađene ličnosti, unose u Skupštinu. Činjenica da su poslanici izabrani predstavnici naroda treba da definiše okvir za zajednički kolektivitet. Norme kojima se vode poslanici treba da budu i više od očekivanih standarda u društvu. Poslanici treba da se vode načelima etičkog ponašanja i javnim interesom, kako u komunikaciji, tako i u odnosu prema društvenim pitanjima i prilikom glasanja.

Poslanici, članovi Radne grupe za izradu Etičkog kodeksa poslanika podsjetili su da je trebalo predvidjeti oštrije sankcije za kršenje pravila koja su zajednički usaglašena. Podsjetili su na neusvojeni predlog da, osim izricanja opomene i udaljenja sa sjednice, postoje i sankcije finansijske, a ujedno i humanitarne prirode, odnosno da se novčana kazna na platu poslanika koji krši etičke standarde upućuje kao donacija u humanitarne svrhe. Izraženo je žaljenje što takva praksa nije ustanovljena Kodeksom.

Istaknuto je da su mnogi važni zaključci Radne grupe za izradu Nacrta etičkog kodeksa poslanika kasnije izmijenjeni na Kolegijumu Predsjednika Skupštine. Odredbe o formiranju posebnog odbora za etička pitanja, sačinjavanju godišnjeg izvještaja o radu i novčanim kaznama u visini od 30 procenata mjesečne poslaničke plate nijesu postale sastavni dio konačnog teksta Kodeksa.

5) 19. marta 2015. godine održan je Sastanak predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa šeficom Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori, gđom Liom Magnaguagno na kojem je dogovoreno organizovanje Seminara za članove Odbora radi pružanja ekspertske pomoći u izradi procedura za postupanje u skladu sa Etičkim kodeksom poslanika. Kao što je već navedeno, Seminar „Etički kodeks poslanika“ Odbor za ljudska prava u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori i Kancelarijom za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) organizovan je 17. septembra 2015. godine.

ZAKLJUČAK

Odbor za ljudska prava i slobode, kao radno tijelo nadležno za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika, od njegovog usvajanja u decembru 2014. godine uočava manjkavost normi Kodeksa i nedjelotvornost njegove primjene.

Kako bi se očuvalo, unaprijedilo i afirmisalo dostojanstvo i ugled poslanika Skupštine Crne Gore i jačalo povjerenje građana prema Skupštini, što su i ciljevi Etičkog kodeksa poslanika, neophodno je stvoriti pretpostavke za njegovu efikasnu primjenu.

Manjkavost normi, među kojima je član 14 stav 2 Kodeksa, kojim nije precizirano ko saziva sjednicu Odbora kada je ne sazove zamjenik predsjednika, kao i činjenica da zamjenica predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode 25. saziva Skupštine Crne Gore nijednom nije sazvala sjednicu Odbora povodom pet prijava za kršenje Kodeksa, doveli su do nemogućnosti faktičke primjene Kodeksa.

Stoga, kako bi se riješili problemi u vezi sa sazivanjem sjednice Odbora povodom prijava za kršenje Kodeksa, sazivanje sjednice je potrebno regulisati na način na koji je Poslovníkom regulisano sazivanje sjednica radnih tijela.

Za očuvanje ugleda Parlamenta veoma je važno da poslanici koji se ne rukovode opštim etičkim principima i pravilima ponašanja (kao što su: objektivnost, odgovornost, uzajmno poštovanje i uvažavanje, kao i poštovanje ugleda Skupštine) i krše odredbe Kodeksa budu adekvatno sankcionisani. Kako mjere propisane važećim Kodeksom nijesu adekvatne i dovoljno rigorozne i potrebno ih je pooštriti kako bi se doprinijelo poštovanju obavezujućih etičkih načela i standarda ponašanja obavezujućih za poslanike u obavljanju njihovih dužnosti.

Potrebno je preispitati da li nadzorom nad primjenom Etičkog kodeksa poslanika treba da se bavi Odbor za ljudska prava i slobode ili neko drugo radno tijelo.

Zbog nedjelotvornosti primjene Kodeksa nametnuta je potreba izmjena i dopuna Etičkog kodeksa poslanika, zbog čega je Odbor za ljudska prava i slobode Zaključak (Saopštenjem obavijestio javnost) donesen na Trećoj sjednici, 7. marta 2017. godine, dostavio Kolegijumu predsjednika Skupštine i pozvao da preduzme aktivnosti na izmjenama i dopunama ovog akta radi njegove efikasnije primjene u praksi.

Odbor očekuje da će se, nakon izmjena Kodeksa, stvoriti pretpostavke da isti zaživi u praksi i ne bude “mrtvo slovo na papiru”.

Odbor za ljudska prava i slobode će i u narednom periodu, u saradnji sa nadležnim organima, međunarodnim organizacijama i civilnim sektorom, sprovoditi aktivnosti u cilju promocije Etičkog kodeksa i podizanju svijesti poslanika o standardima ponašanja koji se od njih očekuju.

SEKRETAR ODBORA
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković